

Izšla vsak dan vsake nedelje in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2637 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2637 So. Lawndale Ave. Telephone Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Chicago, Ill., sobota 21. marca (March 21), 1925. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 68

PORAZ V SENATU VPLIVA NA COOLIDGE

WARRENOV PORAZ JE PRECEJ ZNAČILEN IN VAZEN.

Njegova važnost se skuša omalovaževati.

Washington, D. C. (F. P.) — Dvakratni poraz v enem tednu zaradi imenovanja svojega prijatelja Charlesa Warrenja, advokata sladkornega trupa, justičnega tajnika, je povročil, da je predsednik Coolidge priznal ustavno pravo senata, po katerem odpade polovica odgovornosti manj pri sestavljanju kabineta. Naobratno se je sporazumil, da se njegov dolgoletni prijatelj in politični oboževalec John G. Sargent iz Vermonta potrdi.

Sargent je starček, katerega opozicija proti vojaški nagradi je bila tako ostra, da je grozil obtožiti in odstraniti senatorja Dala, ker je zanj glasoval. Nečisto je bil državni prokurator države Vermont, toda svoje življenje je večina porabil, da je služil tekstilnim, kamnolomskim in drugim korporacijam. Duševno doživi Coolidge in je primeren oseba za justično tajništvo, kot Coolidge za predsedništvo.

Ko je pogled zdrsnil prek bojne polja, je predsednik bolelo, bil je užaljen, skoraj paničen, kajti odkril je, da ni nihče izmed voditeljev stare garde zlomil suhe v obrambo zahteve uprave, da se Warren sprejme. Ali je bilo to maščevanje zaradi arogantnega ravnanja z voditelji stare garde pri njih sprejemanju od Coolidgeve strani na zadnji konvenciji v mesecu juniju? Ali se maščeval Jim Watson sam, ker ga je Coolidge odklonil kot podpredsedniškega kandidata? Ali so senatorji postali sentimentalni in so simpatizirali s stari senatorjem Lodgem, ki je bil mrtev in s katerim so tako govornili v Clevelandu, kot da je bil živ iz stranke? Smoot, Wadsworth, McLean, Jones, Watson, Curtis, Fernald, Leno, Moses — zakaj so molčali? Zakaj se je obramba prepustila povopčenima in stupidnima senatorjema iz Massachusettsa — Gilletu in Butlerju v družbi s pompoznim Goffom iz Zap. Virginije, Shortridgu iz Californije? Ko je torijski "Public Ledger" zastavil ta vprašanja in so jih prihodnji dan čitali demokratje v senatu, ni odgovorili niti eden senatorjev, ki pripada k stari gardi. Nekateri so se muzali, kot da se počutijo izredno dobro.

Coolidge je vpadel vase. On izgleda manjši kot preje, manjši in raztresen. Dvakrat je bil porazen zaradi "bonusa", pristati je moral na povišanje in medve poštnih uslužbencev, in dvakrat je bil porazen pri izbiranju justičnega tajnika. Od svojega prvega kongresa in drugega senata ni prejel drugega kot odklonitve.

Zdaj se izredno trudijo, da se pred javnostjo prikrivajo obsežne in važnost sedenja Coolidgeve mite in izginjanja Coolidgevega prestiža. Ta prizadevanja se bodo razblinila v prazen nič, ko se vrnejo senatorji in kongresniki domov in povedo fakte. Republikanski komitej se trudi skrupirati neke vrste premirje v mejah stranke letošnjega pomlad in poletja, da se ne porušijo vpornikom razbiti moči stare garde, ko se kongres zopet zbere k zasedanju v mesecu decembru.

PINCHOTOVA "SUHAŠKA" PREDLOGA POKOPANA V ZBORNICI

Harrisburg, Pa. — Takozvana "znatna prohibicionistična predloga", ki so jo podpirali prohibicionisti in ki je določala, da si morajo pivovarne in žganjarne navajati oblastveno dovoljenje in se podvreči pregledovanju, je propadla v zbornici. Za predlogo je bilo oddanih 99 glasov, proti pa sto sedem.

Pregled dnevnih dogodkov Amerika.

Število mrtvih v tornadni ceni je začelo padati; včeraj so našli 823 mrtvih in 2990 ranjenih.

Radio in eroplan sta rešila tisoče življenj.

Pet rudarjev prinesli iz razdejane rova v Fairmontu, W. Va.

Poraz v senatu vpliva na Coolidgea.

Nova kriza med rudarji v 1. distriktu.

Po svetu.

Mussolini je najbrž doigralsvojo vlogo. Nove stavke se pojavljajo v Italiji.

MacDonald ponovno opozarja na nevarnost vojne.

Velika turška armada drobi vstajo Kurdiv.

Mehiški železničarji so zvezni uslužbenci.

Število žrtv tornada je začelo padati

Včeraj so našli 823 mrtvih, od katerih je 645 v Illinoisu. Več ko 10,000 oseb je brez strehe.

Murphysboro, Ill., 20. marca. — Število mrtvih v južnem Illinoisu se danes računa na 645, ranjenecv pa 1945. Vseh žrtv, kolikor je doslej znano, je 823 mrtvih in 2990 ranjenih. Okrog 10,000 oseb je brez strehe. Škoda, katero je naredil tornado, se ceni na milijone dolarjev.

Največ mrtvih ima Murphysboro, namreč 210, dočim je tu 500 oseb ranjenih. V West Frankfortu je 107 mrtvih in 500 ranjenih.

Na stotine delavcev razkopava razvaline in vleče trupla na dan. Nekaj oseb je bilo najdenih živih pod ruševinami. Tako so našli pod prevrnjeno steno neke rudarske kočice pri Frankfortu eno leto starega otroka, ki je bil popolnoma nepoškodovan, samo lačen je bil.

Mnogo ljudi pogrešajo. Njihova trupla leže kje daleč od naselbin ali v vodi. Ko so danes razstrelili dinamit v veliki luži, je razstrelba vrgla pol ducata trupel na suho. Tornado je — kakor običajno — počenjal čudne reči. Tako je vihar vrgel neko ženo z otrokom v naročju na vrh bližnjega drevesa, nakar je žena splezala doli brez vsake poškodbe na njej ali otroku. V drugem slučaju je vrtnec dvignil avtomobil z možem vred visoko v zrak in ga postavil pol milje daleč zopet nazaj na cesto brez vsake nezgode.

Torijska politika vodi v drugo vojno

Laboriti ožiglosali program vlade glede gradnje mornarične baze v Singapuru.

London, 20. marca. — MacDonald, bivši premijer, je včeraj tekom debate o mornaričnem proračunu zopet protestiral proti navalistični politiki torijske vlade in opozarjal zbornico na nevarnost nove vojne. Baldwinova vlada je oživela načrt gradnje mornarične baze v Singapuru, Azija. Prejnjša laboritska vlada je ta načrt zavrgla, ker je imperijalističen in lahko vsak čas izkove konflikt z Japonsko. MacDonald je poudarjal, da je vsako upanje na uspešen sporazum za mednarodno razoroženje zastoj, če bo Velika Britanija izzivala Japonec in gladila pot oboroženemu konfliktu na Pacifiku.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo nestalo in vetrovno. Sonce izide ob 5:53, zaide ob 6:02.

Agitirajte za "Prosveto"!

CAPPELLINI SE UPIRA ZAHTÉ- VI RUDARJEV

ON PRAVI, DA NE BO IZREDNE KONVENCIJE V 1. RUDARSKEM DISTRIKTU.

Kompanija nastopa proti nekaterim voditeljem neoficijelne stavke.

Scranton, Pa. — Rinaldo Cappellini, predsednik prvega rudarskega distrikta, in Enoch Williams, tajnik tega distrikta, sta podala izjavo, v kateri pravita, da ne bo izredne distriktne konvencije, ki jo zahtevajo rudarji v tem distriktu.

Izredno konvencijo zahteva zadostno število lokalnih organizacij. Cappellini je pa vseeno našel izgovor. On trdi, da lokalne organizacije niso navedle posebnih pritožb v zahtevi, ravnotoku niso povedale kdaj in kje niso distriktni odborniki storili svoje dolžnosti, da se izvede pogodba med rudarsko organizacijo in premogovniškimi podjetniki.

Splošni distriktni pritožbinski odbor, ki je takorekoč navdušil lokalne organizacije, da so zahtevale izredno konvencijo, se je formalno razpustil na zahtevo mednarodnega predsednika in na priporočilo poizvedovalnega odbora, ki ga je poslal v distrikt. Ko se je pritožbinski odbor sešel na seji in je glasoval, da vpoštevajo priporočilo mednarodnega predsednika, se je takoj organiziral iz ravno tistih elementov splošni odbor za smernice, ki bo izvajal tako delo kot prejšnji pritožbinski odbor. Ray Delaney je predsednik novega odbora.

Voditelji neoficijelne stavke so sporočili temu odboru, da kompanija preganja nekatere rudarje zaradi delavnosti v zadnji neoficijelni stavki. Bivši odborniki lokalnih organizacij izjavljajo, da ne dobe dela, dasi ravno niso več odborniki. George Molecky, bivši predsednik lokalne organizacije Even Colliery, je izjavil, da ne more več kandidirati, ker so mu grozili s smrtjo. Sam Pace, ki je bil ponoči napaden in zavratno ustreljen, je bil tajnik te lokalne organizacije.

BANKIRJI ZAHTEVAJO IZREDNO ZASEDANJE KONGRESA.

Mudi se jim znižanjem direktnega dohodninskega davka.

Washington, D. C. — Liga ameriških bankirjev je zborovala v Richmondu in zahtevala, da se izvede davčna reforma, ki pomeni v jeziku bankirjev, da se znižajo direktni dohodninski davki na visoke dohodke. Da se to izvrši, je potrebno, da predsednik Coolidge skliče kongres k izrednemu zasedanju brez nadaljnega odlašanja.

Senator Glass in zakladniški tajnik Mellon nimata ugovora proti zahtevi richmondskih bankirjev.

KANADSKO DELAVSTVO POMNOŽI ŠTEVILO SVOJIH POSLANCEV.

Montreal, Can. — J. S. Woodsworth, delavski poslanec iz Winnipeg, izjavlja, da se je število delavskih poslancev v kanadski nižji zbornici pomnožilo pri prihodnjih volitvah najmanj na pet in dvajset.

STAVKA PROTI PRIGANJANJU.

Central Falls, R. I. — Klotz Throwing kompanija je v svoji tovarni za izdelovanje svile in bombažnega blaga, uvedla tri dnevne delovnike po osem ur in brez odmora za obed. Delavci so morali delati skozi osem ur, ne da bi smeli kaj zaužiti. To priganjstvo je povzročilo, da je zastavilo vseh štiri sto delavcev v tovarni. Kompanija je uvedla tri delavnike v 24 urah, da iztisne več produkcije iz delavcev.

Pet mrtvih rudarjev prinesli iz jame

29 žrtv eksplozije je še vedno pod zemljo v Fairmontu, W. Va.

Fairmont, W. Va., 20. marca. — Moštvo, ki je bilo dva dni na delu v razdejanem premogokopu No. 41, tri milje od tukaj, je sinoči prineslo prvih pet trupel na površje. To so prve žrtve eksplozije plinov, ki je bila 17. marca zvečer. V jami je ostalo 34 rudarjev in zdaj ni dvoma več, da so bili vsi ubiti za časa razstrelbe. Trupla so zelo ožgana in komaj so bila spoznana. Prve, na površje prinesene žrtve so štirje zamorci in neki Italijan.

Upati je, da bodo danes vsa trupla zunaj.

Velika turška armada drobi versko revolucijo

200,000 mož oklene središča vstavev in dezertarjev. Rebelni Kurdi se pretvarjajo v bandite.

Carigrad, 20. marca. — Turška vlada je mobilizirala veliko armado za zdrobitev vstaje v Kurdistanu in potlačanje monarhistično-verskega gibanja. Poleg 100,000 mož redne armade je mobiliziranih še 100,000 mož v Anatoliji. Predsednik Mustafa Kemal paša je sklenil ne samo skrušiti revolucijo Kurdiv, pač pa privklat naučiti dva milijona Kurdiv v vzhodni Anatoliji da je Turčija republika in da bodo Kurdi zvesti republikanski vladi v Angori namesto svojim šejkom.

Medtem ko vstaji, katere vodi šejk Said, nosijo v eni roki koran, v drugi pa zeleno zastavo preroka Mohameda, je vlada začela intenzivno republikansko propagando v armadi. Oborožena kampanja je naperjena ne le proti fanatičnim Kurdom, temveč tudi proti domačim reakcionarjem, ki hujskajo vojake na upor v "imenu Alaha in preroka". Vojno sodišče, ki odhaja v Kurdistan, ima nalogo poobesiti ne samo uporne Kurde, pač pa tudi več tisoč turških oficirjev in prostakov, ki so dezertirali.

Vesti z bojne fronte so kratke in omejene večidel na optimistična uradna poročila. Pravo število vstavev ni še danes znano, domneva pa se, da ima šejk okoli 30,000 konjenikov. Kakor javljajo te dni, se Saidove čete vedno bolj pretvarjajo v roparske tolpe, ki se bolj zanimajo za plen kakor za kalifa in kurdiško nacionalistično gibanje. Načrt turških poveljnikov je, okleniti kurdišanske hribe od Varta do Severka s kordonom čet in zajeti ter počasi zdrobiti rebele.

STRAŠNA ŽENSKA!

Umorila je štiri, štirinajst pa zastrupila.

Medina, O. — Misterij, ki je obdajal smrt Johna Glenkeja, njegove žene Lillian in njene sestre Mrs. Sophie Hazel, je razvozljan.

Mrs. Martha Wise, hči Hazelove, je izpovedala, da je namerajala arzenika v vodo, ki so jo pili nji sorodne družine. Zakrivila je smrt svoje matere dne 13. decembra, Glenkejeve žene dne 4. januarja in Glenkeja dne 8. februarja. Poleg je zastupila še štirinajst drugih sorodnikov, ki so bili bolni in niso podlegli strupu. Policija jo je vprašala po vzrokih, ki so jo gnali, da je pričela moriti svoje sorodnike. Strašna žena je izjavila, da jih sama ne pozna.

STAVKA TEKSTILNIH DELAVCEV V NEW BEDFORDU SE ŠIRI.

New Bedford, Mass. — V Neil-dovi predilnici in tkalnici so se stavkajočim tkalcem pridruživili še delavci, ki popravljajo stavke. Okrog dve sto delavcev je zdaj na stavki. Kompanija je v veliki zadregi.

MEHIŠKI ŽELEZNIČARJI ZVEZNI DELAVCI

PREDSEDIK CALLES RAZLAGA SVOJO POTEZO.

On ne prizna aristokracije med delavci.

Washington, D. C. — Po poročilu iz mehiških delavskih krogov se je mehiški predsednik Calles pečal z rešitvijo vprašanja, ki je nastalo, ker se železničarji branijo vzpostaviti tiste zmožnosti in sposobnosti, kot so bile v navadi dve leti nazaj. Ape-liral je zastoj na organizacije železniških uslužbencev. In ko ti apeli niso nič izdali, je železnice podredil zveznemu departmantu za komunikacije. S tem so postali železničarji zvezni uslužbenci, mesto da ostanejo uslužbenci podjetij, ki se zvezno upravljajo. Tako so izgubili pravico do stavke.

Calles prizna odprto, da se to ne strinja z duhom administracije, katero so ustvarili delavci. Ampak de la Huerta je izkazal izredne koncesije železničarjem in dal izredna posojila voditeljem železničarjev vprav tik pred njegovo fašistovsko revolucijo. Simpatizirali so z de la Huertom in niso hoteli popustiti od svojih predprav. Calles se je določil, da med mehiškimi delavci ne bo aristokracije. Vsi delavci morajo biti enako deležni vsega blagostanja, kolikor ga prihaja od vlade. Medze železničarjev so še enkrat tako visoke kot drugih izučenih delavcev, izjavljajo podporniki Callesa. Dnevna produkcija v železniških delavnicah se je znižala za ene petino produkcije od prejšnjih dni.

Imela je pričeti stavka železničarjev. In če pride do stavke, tedaj bodo drugi delavci podpirali Callesa. Polovica mehiškega dolga prihaja od izgube, ki jo imajo železnice v Mehiki.

KANADSKO DELAVSTVO PODPIRA RUDARJE V NOVI ŠKOTIJI.

Ottawa, Can. — Kanadski obrtni in delavski kongres je odobril poziv rudarjev v Novi Škotiji za denarno pomoč, ki so na stavki proti British Empire Steel korporaciji. Eksekutiva je dovolila pet sto dolarjev, da tako spodbudi lokalne organizacije k prispevanju v stavkovni sklad. Kanadska vlada še vedno stoji ob strani in gleda, pri tem pa prepušča vso odgovornost vladi Nove Škotije.

Večina stavkajočih rudarjev že ne dela leto dni.

BREZPOSELNA ARMADA SE ŠE NE ZNIŽUJE.

Washington, D. C. — Pomlad že prihaja v deželo, brezposelna armada se pa še ni pričela krčiti. Mr. Jones, ravnatelj zvezne službe za posredovanje dela, je sredi meseca marca podal poročilo, v katerem pravi, da se ni število brezposelnih delavcev precej znižalo v mesecu februarju. Stavbinsko delo je odloženo, ker je vreme slabo. O tekstilni industriji se poroča, da se število nastavljenih delavcev počasi in stopnjevaje množi. V poročilu je izrečeno upanje, da se mogoče v pomladanskih mesecih izboljša položaj.

Za delavce so še taki časi, kot so bili po zimi.

Sumljiv ogrski atentator.

Dunaj, 20. marca. — Neki Stefan Kertesz, ki je priznal, da je hotel ubiti ogrskega regenta Horthyja, je bil te dni obsojen na 13 let zapor. Kertesz je povedal, da je dobil navodila in denar za atentat na nekem komunističnem sestanku v Leobenu na Štajerskem. Nato se je pokesal in priznal vse. Kertesz bo najbrž pomiloščen.

Radio in letalo velika pomoč v nesreči

Na tisoče žrtv tornada je bilo rešenih smrti s pomočjo teh dveh modernih iznajdb.

Chicago, Ill. — Velika katastrofa v sredo, ko je tornado drobil človeška bivališča in življenja v dolgem pasu preko petih držav, je prvič pokazala, kako velike koristi za človeštvo sta radio in eroplan ob uri nesreče in nujne potrebe.

Radio je prvi raznesel vest o strašni katastrofi. Nekaj minut pozneje, ko je divji vrtnec izpremenil cvetoče naselbine v kope razvalin, je radio že naznanil v Chicagu žalostno novico. In v sredo zvečer so oddajne postaje vsak čas prekinile običajne večerne programe ter poročale stotisočnim poslušalcem najnovejša vesti iz krajev nesreče. Obenem so postaje pozivale zdravniške, naj se takoj priglasiijo za odhod na lice katastrofe s posebnim vlakom, ki odpelje zdravila, potrebščine in druge potrebščine za prvo silo. V dveh urah se je odavalo več ko 50 zdravnikov, ki so brez odloga odpotovali v južni Illinois. Če ne bi bilo radija, ne bi bil nihče izvedel o neareči do drugega jutra, razen onih, ki so bili slučajno v središčih mesta, kjer so bili na razpolago listi v posebnih izdajah.

Letalci so že zgodaj zjutraj naslednjega dne posetili tornadno cono in vzele prve fotografije iz zraka, ki so bile še tisti dan objavljene v listih. Ali to ni bilo vse. Letala so prinašala zdravila potrebščine, posebno tetanski serum zoper prisad ran, v vse one kraje, katere je tornado odregal od zunanjega sveta z razdejanjem železniške proge in nakopičenjem tisočerne navlake na cestah, tako da je bil tudi avtomobilski promet nemogoč. Zdravniki, bolniške postrežnice, moštvo Rdečega križa in aploh vaj, ki so delili prvo pomoč nesrečnejšem, so se poslužili eropla na za hitro pot iz kraja v kraj, za prenos potrebščin in drugih stvari.

Tako sta radio in letalo rešila tisoče ranjenecv gotove smrti in doseglja, da je bil čudovito hitro ugotovljen obseg katastrofe in da je prišla zadostna pomoč v najkrajšem času.

ŠTIRI ŽENSKES SO USKOČILE IZ ZAPORA.

Dve so prijele.

Chicago, Ill. — Štiri ženske so uskočile iz zaporov na policijski postaji West Chicago Avenue. Strle so ključavnice na oknih in so splezale po ledenem pridužku do železnih stopnic, ki služijo za izhod v slučaju požara.

Dve ženkai sta bili aretirani, ker sta kradli v prodajalni. Dve sta bili stari okrog 35 let, dve pa okrog 18 let. Starejši ženkai sta bili kmalu prijeti, ker sta povedali svojo pravo addresso, ko sta bili aretirani. Mlajši pa niso dobili takoj, kajti na policiji sta naznanili napačni imeni in addressi.

PETICIJA ZA ODPRAVO KARYOLYJEVEGA NAGOBČNIKA.

Washington, D. C. — V četrtak je delegacija posetila državnega tajnika Kellogga in predložila peticijo s 600 podpisov, ki urgi-gira državnji departament, naj dovoli Karyoliju popolno svobodo govora. Kellogg je obljubil delegaciji, da vzame zadevo v pretes in odgovori v par dneh.

Socialistična stranka v Mehiki bo reorganizirana.

Mexico City, 20. marca. — "Grafico" poroča, da se socialistična stranka v Mehiki reorganizira prihodnji mesec. Nova stranka bo predstavljala vse revolucionarne elemente in je še povabila vse stranke, ki podpirajo Callesovo vlado, naj se pridružijo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Marec 31-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je prebrskano, da se vam ne ustavi list.

AKADEMIČNA SVOBODA NA AMERIŠKIH UNIVERZAH IN UČILIŠČIH.

V akademično svobodo spada tudi svoboda govora in poduka. Na evropskih univerzah se ta svoboda še precej čuva, medtem ko v mnogih ameriških učiliščih in na univerzah še prevladuje mnenje, da se morajo dijaki čuvati pred napačnimi nauki in idejami. To se ravno tako sliši, ako kdo pravi, da človek ne sme v vodo, dokler ne zna plavati.

Kaj so pravi in napačni nauki in ideje, ne določijo dijaki, ampak zaupniki univerze in učilišča. Se profesorji, ki predavajo dijakom, nimajo dosti govoriti o tem vprašanju. Z drugimi besedami to pomeni, ako žive zaupniki univerz in učilišč v predpotopnih idejah, se morajo dijakom vbijati v glavo kot edina in prava resnica predpotopni nauki in ideje, akoravno jih je znanost že zdavnaj spoznala za veliko zmotno.

Kdor išče resnico, hoče slišati oba zvona. To pomeni, da je enostranski nauk, posebno če ima za podlago že stokrat znanstvene ovržene teorije, škodljiv za dijake in za človeško družbo, ker mladina po izvršenju univerzitetnih študij ne more služiti človeštvu tako koristonosno, kot se pričakuje od ljudi z akademično izobrazbo.

Na nekaterih univerzah in v učiliščih so posebno tankovestni glede sedanjega gospodarskega sistema. V profesorju, ki ne odobrava, da je današnji gospodarski sistem najboljši, kar jih je bilo kdaj na svetu in kar jih še pride, vidijo velikega grešnika, ki zavaja mladino. Veliko profesorjev je že bilo odslovljenih, ki so o gospodarstvu tako predavali, kot jim je njih vest ukazovala, da morajo učiti mladino, ako jo hočejo obvarovati zmot, ko dokonča svoje učiliščne ali univerzitetne študije. Na nekaterih univerzah in v učiliščih pa ni bilo dovoljeno predavati dijakom o gospodarskih problemih, ki se tičejo splošnega ljudskega blagostanja, ako so bili predavatelji na sumu, da zagovarjajo napredne gospodarske nauke.

Našli so se tudi zakonodajci v državnih zbornicah, ki so sklenili, da se odtegne podpora takim univerzam, na katerih predavajo Darwinov nauk o evoluciji. Ti zakonodajci si pač domišljajo, da morajo vsi verjeti v biblijsko pravljico, da je Bog ustvarjal svet šest dni, sedmi dan je bil pa tako izmučen, akoravno je vsaki dan izgovoril samo nekaj besed, da je počival, čeprav znanost dokazuje nekaj, kar je popolnoma v protislovju s tem biblijskim naukom.

Take omejitve niso v korist dijakom, še manj pa človeštvu.

To so spoznali tudi nekateri predsedniki na univerzah in učiliščih. Zaradi tega so uvedli svobodni poduk v svojih institutih in ravnotako dovolili raznim predavateljem, da so predavali o predmetih, ki so izključeni na univerzah in v učiliščih, katerih zaupniki ali upravni odbor še vedno mislijo, da je za mladino najboljše, ako se vzgaja v starih naukih in idejah.

Mladina na univerzah in v učiliščih mora izvedeti resnico. Seznaniti se mora z modernimi idejami, ako hočemo, da ji bo resnica kazala pot skozi življenje po dokončanih akademičnih študijah. Vsaka omejitev modernih naukov na poljih znanosti je škodljiva in se maščuje prejšnjim generacijam. Poleg je pa tudi pravica mladine, da izve resnico. Kdor odpravlja resnico z univerz in iz učilišč, ubija znanost, koplje grob človeštvu.

Da se je človeštvo razvilo tako daleč, se imamo zahvaliti ljudem, ki se niso bali groženj in celo smrti zaradi oznanjevanja resnice. Cela vrsta borcev in oznanjevalcev resnice je pretrpela smrt, zdihovala je v ječah, v prognanstvu ali je pa trpela na drug način. Stoinstokrat so mislili, da so zatrli resnico, ko so ubili oznanjevalca resnice ali ga vrgli v tamnico, ali resnica se je vselej dvignila iz groba teh mučnikov kot ptica feniks v lepši in krasnejši obliki.

Resnica je nerazrušljiva! Ako se ni posrečilo ubiti resnice mogotcem v prejšnjih stoletjih, ki so mislili, da ohranijo z ubijanjem resnice razmere vekotrajne, kakeršne so bile takrat, še toliko manj se bo posrečilo odpraviti resnico s sveta starinskim univerzitetnim in učilišnim zaupnikom in upravnim svetom, ki mislijo z enakostranskim podukom ohraniti sedanje razmere na svetu do konca sveta.

SLIKE IZ NASELJEN

Pueblo, Colo. — V Prosveti čitatelj poročilo glede Joe Zajca in vidim, da so napačne informacije. Resnica je taka: Joe Zajc je doma iz Puebla, star 18 let in ima starše tu v Pueblu. Šel je od tu za delom v Chicagu, vzel je s seboj pol štruce kruha in nikl ter pajnt vode. Fant, ki živi v isti hiši kjer jaz, mu je dal cigareto. To je vse, kar je imel Joe Zajc seboj.

Joe Zajc nam je bil dobro znan. Delal je v tovarni za metle tam, kjer otroci naše gospodinje. Rečeš si je hotel polskati lepšega življenja in se podal v Chicagu. Nekoliko dni po njegovem odhodu smo že izvedeli, da je bil ubit v Chicagu. Pripeljali so ga nazaj in pokopali v Pueblu.

Razširila se je govorica radi mladeničeve smrti, da je bil ustreljen in vržen pod železnico ter da je bil ubit od zavračala ali od bumov itd. Koliko pa je resnice na govoricah, ne vem.

Novoga tu ni nič, stare razmere se ponavljajo. Delavcev je toliko brez dela, da ne morem popisati. Tam pa tam jih je videti kar po 10 do 30 v gružah, ki ne prestando prositi jesti. Mehičani prihajajo kar v trumah in večnoma tudi le oni dobijo delo po jeklarnah. Tam ne dobi dela, kdor je 40 let star, še sanjati mu ni treba, da bi ga vposlili. Pri gradnji kanala je zaposlenih več delavcev, ki delajo s strojem po devet do deset ur. Plačajo jim po tri dolarje na dan, a kdor dela po 10 ur, ima \$3.75. V kratkem času so jih odslovili tudi tam 200 a čez par dni so jih zopet sprejeli na delo 50. Vsi ti so morali iti na posredovalni urad za delo in plačati po enega "boga" za delo.

Colorado Fuel in Iron Co. bo na prvega odtrgala mezdo po vseh rudnikih in jeklarnah za dvajset odstotkov. Pa v trgovini so povišali ceno življenjskim potrebščinam, podražili so moko, meso in ves živje. Delo se pri vsej draginji ne dobi boljše kakor kdor hoče garati po deset ur za \$3 ali pa \$3.75. Pa še tisto delo a krampom in lopato se težko dobi ter ga je treba kupiti na posredovalnem uradu za delo. Lažje kakor drugi dobijo delo mehičani. Iz belopoltnega človeka se kar norca delajo, če pride vprašat za delo.

Ze sem šel nešteto krat vprašat za delo v jeklarno, pa vsakokrat sem videl kakih 100 oseb tiščati okoli urada.

Tam imajo sobo za brezposelne, kjer jih doledno vedno poseja kakih 30 do 40. Sprva sem mislil, da vse te osebe čakajo samo na delo, a pozneje sem spoznal vso skrivnost, da je med njimi veliko število vohunov, katerih naloga je, da pronajdejo, katerega prepričanja je oseba, ki vpraša za delo. Če ne voli, kakor se njim dopade, ne dobi dela.

Nek dušni pastir je tu pridigoval, da ga je sram in da si nič več ne želi živeti, ker so njegovi farani v letu 1924 darovali samo (pomnite!) 41.000 dolarjev. E-deništirideset tisočakov so torej samo v enem letu zbrali siromaki skupaj za prazne besede dušnega očeta. Vpriču vsega gorja in pomanjkanja hinavec še toži, da ga je sram, ko je dobil "samo" 41 tisočakov. Poleg tega še dela dolg faranom. Če je res to kaka šola, bi moral v resnici preiskovati farane s plemenitimi lastnostmi, ne samo z jezikom, z dejanji pokazati plemenitost. Duhovni so baje poklicani, da obvarujejo človeka pred grdimi lastnostmi, ampak dejstva uče, da oni šele podpihujejo v ljudih strasti in netijo sovraštvo. Delavcem pridigajo o nebesih na onem svetu, sami pa si jih hočejo ustvariti na tem svetu. S cerkvijo imajo prav uspešno pomoč, da uspešno lahko zameglijo razum svojih žrtev.

Kakor prokletstvo visi nad delavstvom nesreča kapitalističnih hlapcev, samogoltno duhovščine. Mesto da bi res širili resnico, razširjajo laž; svoje pripadnike utrjujejo v potuhi mesto v plemenitosti, ljudem vcepljajo sovražnost in razdor namesto ljubezni. Njih ljubezen je do denarja. In kakoršna je človekova ljubezen, tak je njegov bog.

Delavci, ako se hočemo rešiti strupenega plevla, se moramo združiti, presekati vsako vez, ki nas morda še veže do njih, ločiti se za vedno od kapitalističnih hlapcev — najrazličnejše duhovščine. Stvorimo močno proletarsko zvezo, da se bomo lahko obvarovali v odločilnem času, ki je pred durmi. Če izgubi napredna

misel bitko, bomo zopet v temi srednjega veka. Človek hlepi po spoznanju, plemenitosti in sreči, zato rešimo se duhovščine, katera nam hoče vse to prepričati. — Poročevalec.

Kenosha, Wis. — Po kratki in mučni bolezni je umrl moj so-prog in oče družine Frank Bergant, star 45 let. Doma je bil s krtin pri Domžalah, po domače Bergantov.

Zahvaljujem se za izkazano sočustvovanje meni in otrokom vsem, ki so bili v tolažbo v času bolezni in po smrti ter so se udeležili pogreba v velikem številu. Velika udeležba sprejema na zadnji poti je bila vzlic velikemu mrazu dne 2. marca, ko je toplotmer kazal osem pod ničlo.

Pokojni je bil član društva T-lirija S. N. P. J. Zahvaljujem se društvenim bratom in drugim. Žalujoci ostali: Amelija, Frank, Mary, Avgust in Vincenc, otroci; Ivana Bregant, soproga.

Barberton, Ohio. — Duhovščina postaja skrajno prodrzna. Pretečeni teden sta prišla župnik slovenske cerkve in župnik irske cerkve k rojaku J. B. radi nekega dopisa, ki ga je poročal v list G. N. Slovenski župnik je obiskanemu takoj dal razumeti, da on ni "hunky", da bi ga oni blatili po listih. Vse zastoj je rojak ugovarjal, da ako ni resnica, kar je pisal, da ima župnik priliko poslužiti se sodnije. Razkačil se je še Irec ter prišel tako grdo preklinjati kakor kak pijani starokrajski mešetar. Grozil je rojaku, da mu razbije lobanjo.

Rojak je pa mirnega značaja, zato je rekel, da je obdržal hladno kri. Vseeno pravi, da je drugič ne bo. — Stezosledec v Barbertonu.

Breezy Hill, Kans. — Po tukajšnjih rudnikih so delali od decembra m. l. pa do prvih dni februarja vsaki dan, razum ako ni bilo kaj posebnega. Zaposlenost je bila torej kakšna dva meseca. Nekateri tudi še sedaj redno delajo, posebno pri Western družbi, ne pa tu pri Eastern družbi ali Sheridan št. 7. Moj mož je že brez dela od 26. januarja. Ako je kdo dodelal svoj prostor, je moral na listo in čakati delo po tri, štiri ali tudi več tednov. Pri imenovanem rovu je bilo petdeset mož brez dela že predno so rudnik zaprli. Zadnjega minulega meseca so prenehali vsi pri rudniku Sheridan 7, kakor tudi pri št. 18. družbe Eastern.

Kaj vse si domišljijo nekateri začasni operatorji! Nameravali so vrniti plačilno lestvico iz leta 1917. Delavci pa niso s tem zadovoljni, zato so prenehali. Umevno je, če se jim posreči, da druge družbe ne bodo držale jacksonvillske pogodbe, kajti operatorji smejo prelomiti pogodbo. Če bi jo delavci, potem pa jo! Kot se sliši je med najemniki in Sheridan družbo zopet potekla pogodba. Kako dolgo bodo rovi zaprti, ni znano. Kapitalisti se ravnao kakor vreme spomladi.

Pa naj še kdo reče, da nas je prosperiteta našla nepripravljene! Marec poteka in zima se je počasi pričela poslavljati od cvetoče spomladi. Treba je zopet prijeti lopato in grablje ter pričeti z delom po vrtovih, da se preskrbimo za bodočnost, če nam bo sreča naklonjena. Rudarski žurnal prinaša precej nasvetov, saj zadnja stran je odmerjena ženam rudarjev.

Od vseh strani se sliši, kako so farmerji dosti producirali vsakravnega pridelka, a kljub temu raste draginja z vsakim dnem. Delavske plače pa trgaajo. Nazadnjaki vpijejo, da se vrača prosperiteta. Seveda se vrača za tiste, ki ne orjejo, ne sejejo, žanjejo pa dobro. Vili nimajo, pač pa dobro nasajene grablje.

Zatrdno nekateri trdijo, da klerikalstvo šepa. Mimogrede na to povem, da ni znak. Skoraj bi človek trdil, da se bolj širi kot se je pred desetimi ali petnajstimi leti, ker vedno postavljajo nove cerkve. Nedaleč od tu se postavili kar dve v kratkem času, to je v Ringu in Capaldi. Tako slišimo tudi iz drugih držav. Nova cerkev v Ringu od zunaj prav lepo izgleda in tudi prostorna je, da bi lahko nudila razkošno stanovanje za kakega bolehnega pečlarja ali pečlarico. Cerkev v Capaldi pa nisem videla niti od zunaj, le rojak mi je pravil, da se je podpisalo in obvezalo kakih 70 vernih kristjanov, da bodo podpirali cerkev v vseh ozirih. Nasilbino po večini tvorijo Lah, katerim se zastavlja edino vprašanje, kaj pa bi bilo, če bi

cerkev uničil K. K. K. Nato vprašanje imajo odgovor, da bodo zgradili drugo.

Cerkve, ki so bile pred kratkim skoraj zapuščene, so zopet napolnjene vsako jutro proti volji stoprocentnih Američanov. Tako se je izrazil rojak, ki stane blizu cerkve, dasi vem, da sam ne zahaja v njo, čeprav je po rodu katolik. Bolj ko se širi Kuklusklan, bolj postajajo ljudje verski. Dne 17. in 18. novembra lani so imeli tu pri dveh novih cerkvah shod s pravim pom-pom in birmanjem. Bilo je precejšnje število otrok, kar je dokaz, da ljudje še verujejo v čudeže.

Pošteno je odgovoril rojak dopisovalcu klerikalnega lista, da z denarjem, ki ga prejema Prosveta za dopise, se ne bo nihče opomogel. To moram potrditi, da je resnično, ker kar sem še sama pisala dopisov, me niso stali črne-ga penija, kakor tudi v G. N. ne, še potem ko smo pustili list, ni so računali nič. Za oglas pa je kajpada treba plačati povsod, naj bo slovenski ali kak drugi list.

Z radostjo sem čitala dopis iz Chisholma, Minn., o petindvajsetletnici ali srebrni poroki. Naj se še kdo oglasi s takim dopisom, ker je boljše kot pa pikanje ali pa poročilo o pretepu. Svoječasno se jih je nekaj oglasilo s farm na dopis rojakinje iz Penne. Dobro je, da opišejo razmere tudi s kmetij. Umevno je, da se je rojakinja iz industrije oglasila na hvaljenje, koliko jacec in pišk imajo kmetice, naj jih kar nji pošljejo. Jaz imam tega za silo, a meni naj pa pošljejo jabolke, še rajše pa jabolčnika, kajti v Kansasu razsaja poleti suša. Jabolčnik je izborna sredstvo za zalivanje.

Ako kmetovalec ne more prodati svojega pridelka, je umevno, da ima življenje, ampak bridka resnica je, da je tudi on izkoriščen prav tako kot industrijski delavec. Oba sta molzna krava mogotcem, ki ju izjemajo tu kakor v stari domovini.

Od Eastern Co. sem skoraj pozabila omeniti, da so operatorji James Price, Jack Devine in Joe LaFayette. Št. 18 se po operatorjih imenuje "Capital". V najemu sta imela Ed Roberts in Ed Solomon. Price je sedaj kupil par no lopato za \$60.000 nekle v Oklahomi, ker prav gotovo namerava obratovati pod odprto delavnico in z namenom, da mu bodo rudarji delali približno zastoj.

Pozdrav napredno mislečim rojakom. — Frances Sinkovec.

PERUVIJA SE UPIRA COOLIDGEVI RAZSODBI.

Nekoliko luži na peruvansko-chileansko sporno zadevo.

Washington, D. C. (Federated Press). — Razsoda predsednika Coolidgea v zadevi tacna-ariškega teritorialnega spora med južno-ameriškim republikama Peru in Chile je bila delo bivšega državnega tajnika Hughesa. Iz zanesljivega vira se je doznalo, da je Hughes imel glavno besedo, dočim je Coolidge kot razsodnik le podpisal razsodek.

Stvar se tiče ozemlja, ki je bogato na soltru in raznih mineralijah. Peru in Chile se prepirata radi tega ozemlja že 40 let. Leta 1895 je Peru zahtevala, da ljudstvo samo odloči, h kateri republiki hoče spadati, toda Chile je bila proti temu. Danes pa je ravno narobe: Chile je za plebiscit, Peru pa je proti. Hughes in Coolidge sta ugodila chilenski vladi in razsodila, da se vrši plebiscit. To pomeni, da bo zmagala Chile, kajti prebivalci na spornem teritoriju so večinoma chilenski naseljenci.

TIHOTAPSE ZVIJACE.

Washington, D. C. — Obrežna straža ima dvojno nalogo. Loviti mora tihotape in pomagati ladijam, ki kličejo na pomoč.

Uradniki v tukajšnjem glavnem stanu obrežne straže izjavljajo, da se tihotapci večkrat poslužijo zvižace, da speljejo ladije obrežne straže na led. Brzoplovna tihotapska ladija odda znamenje "SOS", kar pomeni, da ladija potrebuje nujno pomoč, ker se nahaja v nevarnosti, da se pogrezne. Ko obrežne ladije odhite na pomoč, takrat pa tihotapci hitro odrežejo proti obrežju in razbije žganje in druge opojne pijače.

ZARKOMET

Svatba brez neveste.

V koledarju je že spomlad, da v Chicagu je še ni. Vedeti treba, da koledar in Chicago s dve različni reči.

Nova ameriška aristokracija žganjarski knezi. Besednjaški baroni. Oblakarski vojvode. Vitezi "Ingodwetrustovei". Pl. podrepniki trusta žegna vode.

Bogu dopadljiv sistem.

Čikaška kreditna zveza ima črni listi 30.000 trgovcev, finančnikov in drugih podjetnikov, so v prejšnjem letu bankrotirali oziroma na tihem prodajali svoja podjetja, popihali in pust bankirjem dolgove. Na ta način so ameriški bankirji v enem letu izgubili okroglo 250 milijon dolarjev.

Bog ohrani, Bog obvari tako roparski sistem!

Radio telegram iz Jugoslavije. Cenjeni K. T. B.! Dobil sem radio telegram iz Jugoslavije dne 18. januarja t. l. je imel gasilno društvo v Dragatušu, kraj Črnomelj, veselico, na katero so prišli tudi trije žandari s svojimi ženami. Hudemu fantje so medtem stopili na orniško postajo in pobrali puške municijo. Nato so fantje šli veselico in se za šalo stegli. Žandari so hitro skočili po puške, toda na njihovo veliko razočaranje ni bilo orožja nikjer. Na so dobili druge puške. Prišel je orožniški zapovednik iz Vite in odstavil vse tri žandare. — Posveti malo v Collinwood, je morda že tam kateri teh posejnih žandarjev. — Ljubiti tvoje kolone, Bellaire, O.

Kontest za živalska imena. Cenjeni Zarkomet! — Izveš li smo, da je francišanski k-misar v Chicagu po navodilih Rima — ker je sveto leto! — razpisal med kostruni v Collinwoodu kontest za živalska imena. Kdor nabere več živalskih imen, dobi ravno toliko velik nočnih dividend ali odpustkov. Kakor vidimo, je tekma zdaj polnem tiru. — Spokornica, Collinwood, O.

Novica iz Barbertona. Tu v Barbertonu kmalu dobi mo "zehto" za duše ali po domče sv. misjon. Skrajni čas je za Nekateri pobožne duše so že to umazane kakor oglarje srajca. Zdi se, da glavni "zehta" bo Skazimir iz Chicaga, ki pripelja kramo različnih tiketov "laundry" po različnih cenah. Kdor je najbolj črn, mora pčati največ. Bog daj srečo! Stezosledec, Barberton, O.

Dogodek št. 15. V stari katoliški Avstriji se doživljuje tudi tole: Bil je pogreb Sprevod z župnikom se je ustvil ob odprtem grobu. Se mi svezgo prstjo je ležala izkopana lobanja, na kateri je še bil las. Med navzočimi je nastalo petanje. Župnik je se ozrl in bil je opazil lobanjo, jo je sunil, se je zakotalila — nekaj navzočih je s strahom odskočilo — zarežal: "Prasica, zakaj se n postila kvaterne postne dni?" M. Gorenc, Arma, Kans.

Pertinentna vprašanja. Zakaj v demokraciji ne pri delavce do javne službe druga kot samo z delavskimi glasovi?

Rešitev uganke. Prišlo so štiri rešitve uganke Zarkometu z dne 14. marca, vse nepopolne. Manjkajoče besede so: 1) zanjka, 2) Kazimir, 3) pastir, 4) mir.

Pravila amerikanizma. Plačaj največ kar moreš — dolar takoj, drugo pa v mesečnih obrokih.

Listnica. J. K., Tomah, Wis. — Vaš dopis izide na drugem mestu. — Stezosledec, Barberton, O. — Vše poročilo o grožnji dveh d-hovnov tudi spada med navadna dopise.

K. T. B. Ciani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane.

Mussolini je veseljak dokončal svoje kariero

Zdaj ni več dvoma, da je nezdravljivo bolan. Fašisti so začeli govoriti o njegovem nasledniku.

Rim, 20. marca. — Mussolini je bil bolezen je danes stara sedem tednov. Tajnost, v katero je bolan zavita, je vsak dan večja. Nihče ne verjame več, da ima Mussolini influenco ali kakšno drugo sorodno ozdravljivo bolezen. Zdravniki so že davno prenehali izdajati buletine o njegovem zdravstvenem stanju. Zadnje poročilo se je čitalo, da je bolnik še "brez malega okrevanja". V resnici pa ni sluha ne duha o okrevanju. Mussolini je zdaj v izolaciji na sejah zbornice in kabineta, pri otvoritvi italijansko-ameriškega direktnega kabla ni bil navzoč in v javnosti se ne pojavlja nikjer. Mussolini je zaprt v svojem privatnem stanovanju, kakor v ječi in razen zdravnikov in njegovih intimnih prijateljev in sorodnikov ne sme nihče k njemu.

Fašistovski časopisje je vse te tedne molčalo o misterioznosti bolnega diktatorja kakor na ukaz. Le parkrat je prineslo uradno vest, da premijer v kratkem nastopi tu in tu — toda nastopa ni bilo in zopet je sledil molk. V krogih opozicije pravijo, da se najboljši zdravniki, ki jih ima Mussolini na razpolago, mučijo na vse pretege, da bi bolniku izboljšali stanje, a brez uspeha.

Zdaj pa se je začel trgti molk tudi med fašisti. Te dni so fašistovski listi prvič priznali, da je Mussolini tako bolan, da se ne more pečati s štrajki in drugimi krizami, ki tepejo Italijo. Se več. Fašisti so pričeli na glas razpravljati o Mussolinijevem nasledniku. Slišati je imenja raznih voditeljev. Med temi je Ciano, vodja ekstremnega fašizma, in Federzoni, sedanjí notranji minister, ki danes vrši Mussolinijeve posle; Federzoni je konservativec. Tretji kandidat, ki bi bil nekak kompromis med omenjenima ekstremoma, je Tittoni, predsednik senata.

Italija je v tem momentu v veliki notranji krizi. Velika stavka vinarjev v Lombardiji je sicer končana, toda pripravljajo se druge velike stavke v drugih krajih. Delavci v drugih industrijah, opogumljeni vsled zmage v Milanu in Turinu, so začeli zahtevati povišanje mezd in pretiti s štrajki.

KALIFORNIJSKA KOLONIJA DELHI JE NEUSPEH.

Poslanski odsek poroča, da je kolonija ponesrečila.

Sacramento, Cal. — Poslanski odsek, ki mu je naročila legislatura, da preišče kolonijo Delhi in kakšno so njeni zgledi na uspeh, je dokončal svoje delo. Poročilo je zelo neugodno za kolonijo.

Preiskava je dognala, da je farmarje stal vsak akter sto štiriinset dolarjev, ko so na svetu postavili potrebna poslopja in obdelali svet in zasadili z drevmi, medtem ko je akter sveta na leto prinesel le sedemnajst dolarjev.

Legislativni odsek priporoča, da država odpíše \$800,000 na obrestih, dalje da dovoli \$250,000 za posojila. Na tem svetu so se večinoma naselili farmarji z vzhoda in srednjega zapada. Kolonija je vojno dete.

Litvinci tožijo Poljake.

Zeneva, 20. marca. Litvinska vlada se je pritožila na ligo narodov, da je Poljska prekršila ženevski dogovor glede statusa ob poljsko-litvinski meji v okoliših Vilne. Pred nekaj dnevi so se tam vršile krvave praske med poljskimi in litvinskimi stražniki.

Marki Curzon umrl.

London, 20. marca. — Marki Curzon, znani bivši angleški zunanji minister in konservativni vodja, je včeraj umrl. Curzon je vodil pogajanja zaveznikov na mirovni konferenci s Turki v Lozanu pred malo manj kot dvema letoma. Star je bil 66 let.

Poljaki so odgodili puč.

Varsava, 20. marca. — Kakor poročajo vladni listi, je Francija zagotovila poljsko vlado, da ne bo nikdar privolila v revizijo poljsko-nemške meje. To je pobudilo poljske fašiste, ki so pripravljali puč v Danzigu. Puč je bil odložen.

JETNIŠKI PAZNIKI ZAHTEVAJO POVIŠANJE MEZDE

Chicago, Ill. — (F. P.) — Od kar so Bill Haywood in njegovi tovariši organizirali jetniške paznike v okrajni ječi tajno v vojnem času, niso tako občutili solidarnosti, kot sedaj, ko je nastala druginja tako neznosna, da uči vse, ki trpe, da je moč v združenju.

Pazniki niso organizirani. Tu di civilna služba jih ne varuje. Oni so politični imenovanci, ki so prišli do služb, ker je tako hotela lokalna politična mašina. Kljub temu so pa pričeli občutiti, da so še bolj zanemarjeni kot jetniki, na katere pazijo.

V okrajni ječi je 63 paznikov, ki prejema po \$149 mezde na mesec. Službo opravljajo vsaki dan in sicer osem ur. Nedelje in prazniki niso izjeme, ampak semintje izvršujejo tudi čezurno delo, za katerega niso plačani. Dovoljeno jim je jesti v ječi, ampak juha ni nič boljša, kot je bila, ko so bili tam Ralph Chaplin in tovariši. Pazniki nosijo oboj s sabo.

Paznice ali matrone, kot jih nazivljejo, prejema po \$113 na mesec. Izvršiti morajo 47 ur dela v tednu. Nadpaznica prejema po \$132 na mesec. Štirje pomožni superintendenti prejema po \$183 na mesec.

Ekonomške razmere so jih prisilile, da so postali solidarni in da so peticijonirali za 20-odstotno povišanje mezd. Zdaj prejmejo \$1,788 na leto in če se jim meza poviša, bodo prejeli \$2,145.50 ali malo več kot eksistenčni minimum, ki je \$2,060. Okraj jih bo pustil nekaj časa čakati in jim bo mogoče dovolil pet odstotkov povišanja.

Jetniki v okrajni ječi so večinoma siromaki. Med njimi je dosti nedolžnih, ki čakajo na obravnavo. Položiti niso mogli poročstva, pa so morali do obravnave v okrajno ječo. Tako bogatih jetnikov ni, kot sta bila morilec Loeb in Leopold. Taki bogatini so redka prikazen v okrajni ječi, ker pridejo vanjo le takrat, ako ni dovoljeno poročstvo.

Okrajnemu svetu je bilo povedano, da so jetniki upravičeni, da so pod nadzorstvom takih oseb, ki prejema saj tako visoko mezo, da doseže eksistenčni minimum. Jetničar Westbrook je naklonjen zahtevi paznikov.

Zbogom krona! S 1. marcem se je po vsej Avstriji v javnem življenju uvedla nova, zdrava valuta, šiling, ki se deli na sto grošev. Avstrijska krona se je bila zadnja leta že tako stabilizirala, da je vlada mogla misliti na uvedbo stalne, zdrave valute. Pri izmenjavi je vzela za podlago 10,000 avstrijskih kron za en šiling, ki je sicer nekaj pod zlato pariteto, je pa v primeri z valuto ostalih nasledstvenih držav zelo zdravo plačilno sredstvo. Po zlati pariteti pride nekaj nad 13,000 avstrijskih kron na eno zlato krono. Iz tega se vidi, da je avstrijski šiling precej zdrava valuta.

Šiling se ni uvedel v Avstriji kot novo plačilno sredstvo naenkrat, ampak postopoma. Najprej ga je uvedla železnica, potem poštna uprava, nato finančna, potem borza, dokler ni prenehala s 1. marcem avstrijska krona kot zakonito plačilno sredstvo in je zavzel njeno mesto 10,000 krat boljši šiling. Naravno je, da se, kakor pri vsaki zamenjavi valute, pojavljajo težkoče. Saj tudi v Jugoslaviji računajo kmetje še mnogo v goldinarjih, dasi je poteklo že nad četrto stoletja, odkar se je uvedla v stari Avstriji krona veljava. Že dobri dve leti velja po vsej Jugoslaviji kot edino plačilno sredstvo dinar, ki je vreden štiri jugoslovanske krone. In vendar je razmeroma že zelo majhen odstotek ljudi v prečasnih krajih, ki računajo na din. Če kupiš stvar, ki je vredna 12 dinarjev in 50 par, boš navadno hitro preračunal, koliko kron moraš izdati. Za 12.50 Din se ti zdi stvar poceni, za 50 kron predraga. Tako je tudi v Avstriji. Če stopiš v Avstriji danes v trgovino in vprašaš, koliko stanejo n. pr. take in take rokavice, ti bo gospodinja rekla, da tri šilinge in tri groše.

"Kako ste že rekli, tri šilinge in . . ." Pa se ti bo gospodinja pomilovalno nasmehnila in rekla: "Torej 30,400 kron." Sedaj boš razumel in kupil, ali pa tudi ne.

Ker se je valuta v Avstriji že dodobra stabilizirala in uvedlo novo plačilno sredstvo, je dala

avstrijska vlada v prometu kovane novce, in sicer srebrne šilinge in drobni, groše iz nikla in bakra, oziroma zlatine, ki jo je že precej v prometu.

Vesti iz Jugoslavije

Krvnik Mauser toži. Krvnik Mauser, ki je obesil v Osijeku Jovana Čurugo in Pavla Prpiča "Velikega", namerava vložiti proti osiješkemu mestnemu fiziku dr. Bogdanu Hošterju tožbo radi razžaljenja časti, ker mu je med obešanjem zaklical: "To ni nikako obešanje, ampak navadna človeška morija!"

Krvavo ženitovanje. Dne 10. novembra se je vršila pri posestniku Martinu Sinku v Pletu svatba. Zvečer je prišlo, kakor po navadi več prežarjev, med njimi 22letni Martin Kamenšek iz Glabere in gluhomni Vinko Gaberšek. Med obema je prišlo do prepira, tekot katerega je Kamenšek Gaberška dvakrat sunil z nožem ter ga v trebušni votlini tako težko poškodoval, da je nastopilo vnetje trebušne mrene, ki je povzročilo njegovo smrt. Kamenšek sicer priznava, da je Gaberška dvakrat sunil z nožem, zagovarja se pa s silobranom. Sicer so pa poročila o njem zelo neugodna in je na glasni kot pretepač in ponočni razgrajač. Porotniki v Celju so potrdili hudodelstvo uboja. Kamenšek je bil obsojen na pet let težke ječe.

Pomiloščene. Pred ljubljansko poroto je bila Helena Štefančičeva iz litijskega okraja obsojena meseca septembra na smrt, ker je svoje nekoliko dni staro dete vrgla v Savo. Kralj je obsojenko pomiloštil v 20-letno ječo.

Aretacija slovenskega visokosolca. Zagrebški policija je dognala, da je prihajala v zadnjem času na zagrebško univerzo večja množina komunističnega glasila "Federation Balcanique" v poštnih paketih ter je uvedla preiskavo proti komunističnim dijakom. Med drugimi je bil sodišču izročen tudi slovenski medicinec Josip Petrič, ki je organiziral razžirjevanje na Dunaju izhajajoče "Federation Balcanique."

Umrli v Ljubljani. Konrad Pavlič, mestni delavec, 55 let. — Ignacij Kos, rejenc, 14 mesecev. — Marija Stregel, zasebnica, 77 let. — Terezija Prah, postrežnica, 71 let. — Adam Miheč, pleskarjev sin, 78 mesecev. — Riko Doršelj, stud. techn., 22 let. — Karel Dolžan, železničar, 61 let. — Viktorija Možina, zasebna uradnica, 20 let.

Radi opeklin umrl. Pred par tedni je zakuril ogenj tik hiše v Lokah št. 166 na Tereziji rudar Marko Lešjak. Ko je ogenj najbolj plapolal, ga je zapustil in se odstranil. Medtem so prišli k ognju otroci, ki so se brezskrbno vrteli okoli njega. Petletna hčerka rudarja Janeza Mrzela pa je prišla preblizu njega. Plamen jo je zagrabil in jo vso obžgal. Radi opeklin je te dni umrla.

Novomeška porota. — (Uboj v Selih). Dne 2. marca je pričelo pri okrožnem sodišču v Novem mestu pomladansko porotno zasedanje.

Prva se je zagovarjala 41letna Ivana Kocjančič, posestnica v Selih, radi uboja. Kocjančičeva se je pred tremi leti primožila k Prparjevi hiši. Vzela je mladega Prparja, s katerim je imela že pred 10 leti nezakonskega otroka. Mož pa je čez leto dni po poroki umrl in vdova, ki je po njem dobila posestvo, se je že čez devet mesecev po možovi smrti poročila z Mihaelom Kocjančičem. Na njenem posestvu pa so še ostali starši prvega moža: 69letni Anton Prpar in 67letna Ana Prpar, ki sta imela izgovorjen užitak. Kocjančičeva se s starima že od začetka ni dobro razumela. Toda dokler je življenje njen prvi mož, so za silo še shajali. Ko pa je Anton Prpar umrl, so postali prepri vedno gostejši. Kocjančičeva ni dajala starima izgovorjenega užitka, začele so se tožbe in eksekucije, kar je stalo seveda veliko denarja. Zato je postalo sovraštvo od dne do dne hujše.

Dne 4. oktobra, ko je bila Kocjančičeva s Prparico sama doma, se je vnovič razvil hud prepir. Prparica se je pritoževala, da se ji godi slabo pri arje. Kocjančičeva pa se je jezila, ker je morala v zadnjih dveh letih zmatali toliko denarja za pravdo. Ker je Prparica zahtevala zopet svoj delež na štu in drugih priredkih ni zagrozila Kocjančičev-

ki, da jo bo tožila, ako ji ne bo mogla dati zahtevanega blaga, je slednjo to silno razburilo. Zakadila se je v hrbet tašči, ki je ravno hotela oditi iz podstrešja. Prparica je padla, z viška po stopnicah, ki so skoro tri metre visoke in obležala na tleh. Kocjančičeva je nato še planila nanjo, pokleknila na hrbet, jo tlačila z obema rokama, grabila za lase in butala z glavo ob tla. Sele čez dalje časa, ko je izšla svojo jezo, je pustila taščo težko ranjeno na tleh in odšla potem mirno v zelnik. Ko se je stari Prpar vrnil s paze, je našel svojo ženo pod stopnicami vso krvavo. Kmalu za njim je prišla Kocjančičeva in začela vpiti, da je Prparica padla čez stopnice in omedlela. Prinesla je tudi skaf vode in začela močiti taščo. Prparica je kmalu nato umrla.

Porotniki so z 11 proti 1 glasu zankali vprašanje glede krivde uboja, z enakim številom glasov pa potrdili vprašanje glede pregreška zoper varnost življenja, nakar je bila Ivana Kocjančič obsojena na 6 mesecev strogega zapora. Senatu je predsedoval predsednik Polenšek, votanta sta bila dr. Hrašovec in Luznar, državnik dr. Barle, zagovornik dr. Česnik.

RAZNO

Mitra in škofova palica na dražbi. Olomuški prošt Grimmenstein, ki ga je papež pred kratkim odstavil in upokojil, je zabredel v središče nove afere, s katero se bavi češkoslovaško časopisje.

Grimmenstein je podpisal med vojno 800,000 vojnega posojila iz cerkvenega premoženja, ni si pa dal zneska potrditi. Banka je zahtevala plačilo lombardiranega posojila. Župnika svetega Mavricija se je branila plačati znesek, nakar je nastopila banka sodno pot.

Prošt je imel majhno posestvo na Koroškem, ki so ga dale že zapleniti. Zato je dala banka, ki je tožila Grimmensteina, eksekvirati posojstvo in imovino in je zarubila na njegovem stanovanju dragoceno mitro in škofovo palico. Oba znaka cerkvenega dostojanstva prideta sedaj na sodno dražbo.

Prošt Grimmenstein je bil svojsas dvorni kaplan v Mayerlingu pri Dunaju in je zadnja priča tragedije avstrijskega cesarjeviča Rudolfa in baronice Vecsere.

Določevanje spola. Vodji vseh učiliške ženske klinike v Halli, profesorju dr. Sellheimu se je posrečilo s pomočjo navadne kemične reakcije dognati, ali je pričakovani otrok moškega ali ženskega spola. O tem svojem odkritju je poročal v petek

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Marc 31.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Elane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Slovenska Narodna		Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.		Iskustvo 17. junija 1909. v delni skladu.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calahar; podpredsednik Andrew Vidich, R. F. D. Y. Box 163, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega odbora Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Kavertnik; upravitelj glasila Filip Gadian.

POROTNI ODESEK:

Martin Šolcanikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Franzen A. Tancher, 2637 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizanek, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2633 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terbell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

JOSEPH ZORHO, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ANTON SULAR, Box 104, Gross Kane, Pa. jugovzhod.

FRANK KLON, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. sev.

JOHN GOLOB, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 345 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Bervetnik, R. No. 2, Highland, Ill.; Frank Zajc, 3439 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 3124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Owen, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2436 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI — Korespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanajajo na posle gl. predsednika se nanajajo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPORN SE NASLOVE: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobse se nanajajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V SVETI E BLGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisli na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: Martin Šolcanikar, Box 276, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, namena, oglaš, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednota, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Zdravniškemu društvu za seksualno znanost in porodništvo, Sellheimova metoda je nekako nadaljevanje uspehov profesorja Abderhaldena v Halli, o kateri smo svojčas že poročali v "Jutru".

Mladi znanstvenik je prišel namreč do tega, da se pri abnormalnem obteženju materinskega organizma, kadar se razvija v njej deček, pojavljajo v krvnem serumu izpremembe. Pri razvoju fanta se tvori v materini krvi takozvana prilagodna snov, ki se pokaže pri regenciji kot pozitivna. Kadar se razvija deklica, se krvi matere ni treba prilagoditi preobteženju organizma in zato izpade reakcija negativno.

Dr. Sellheim je s pomočjo Zdravniškemu društvu, da je reakcija takorekoč absolutno gotova. Dejal je, da je skoraj v 99 odstotkih mogel nedvomno določiti spol otroka v nosečnosti na podlagi preiskave materine krvi. V 150 primerih je ugotovil s svojo novo metodo 83 dečkov in 67 deklic.

Znanstvenik opozarja na praktične posledice novega odkritja, ki ima lahko tudi svoje nevarne strani. Starši bi namreč lahko izbirali med otrokom, kar bi ugniralo imeti izredno slabe posledice. Tako bi si nekdo želel dečka. Ako ugotovi preiskava, da se bodo uresničile želje, bo vse v redu. Ako pa je otrok deklica, potem ga žrtvujejo in plod odpravijo. Na ta način bi bilo v do-

glednem času na svetu veliko več moških kot žensk. Večina ljudi si želi dečkov kot deklic.

Kaj bi bilo v tem slučaju s bodočnostjo človeštva, si lahko vsakdo izračuna. Stevilo ljudi na svetu bo začelo padati, ker bo vedno manj mater. Treba bo vsakakor skrbno racijonirati približno enako število spolov pri rojstvu.

Sellheimova preiskava krvi utegne postati važna tudi za dokaz drugčnega obteženja organizma, na primer kadar se delajo v človeškem telesu hudi tvorci.

Industrijska vojna na Danskem.

Kopenhagen, 20. marca. — Delavske organizacije, ki niso priznate v izpору delavcev, bodo najbrž prikočile isprtim delavcom na pomoč s generalno stavko. Na ta način pride 200,000 delavcev v konflikt. Socialistična vlada je skušala posredovati, a ni ji uspelo.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kmeti, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vodni je najboljši in najcenejši.

Grešerijem, sladničarjem in v prodajalno šolomine dame primerni posup pri vaših naročilih. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

ALI CITATE

dobre knjige?

Tedaj naročite knjige Književne matice S. N. P. J.

Človeku je potrebna duševna hrana kakor telesna. Največje zlo za delavca je neznanje. Cimboj je delavec neveden, tembol ga izkoriščajo od vseh strani. Dobra knjiga je največji sovražnik nevednosti in duševne teme. Delavec se mora učiti; vzeti si mora sam, česar mu ni dala revna šola. Citati mora dobre knjige.

Ako ste ukažljivi, če hrepenite po izobrazbi in duševnem razvedrilu, ako želite citati povesti iz delavskega življenja, spoznati nekatere naravne resnice in če se hočete seznaniti s temeljnimi pogoji angleškega jezika, naročite si sledeče knjige:

Slovensko-angleška slovnica	\$2.00
Zajedalci	1.75
Zakon biogeneze	1.50
Jimmie Higgins	1.00
Pater Malaventura	1.50

Kdor naroči Zajedalce in Zakon biogeneze skupaj, dobi obe knjigi za tri dolarje.

Vse te knjige so lično in trpečno vezane. Poštnina je všteta. Naročilo priložite denar.

Naročila za vse gori omenjene knjige prejema

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

Kako je na Veneri

Naš sosed Mars, ki se nam je lani precej približal, zbujalo dolgo časa dosti zanimanja. Radi ga opazujemo in skušamo na vse načine prodreti v njegove tajnosti. Neodpustno pa je, da se skoraj malo ali nič ne zanimamo za našo sosedo Venero. Radi jo vidimo, to je res. Venera je najsvetlejša, največja zvezda na našem nebu. In to je vse, kar nas zanima. Da bi brskali po njej tako, kakor brskamo po Marsu, nam pa ne pride v glavo. Čas je torej, da se spravimo nad Venero in si jo malo od bližje ogledamo.

Venera nam je znana s dvema imeni: Danica in Večernica, ker je včas vidna zjutraj in včas zvečer. Dočim je Mars brat Zemlje, je Venera njena sestra. Venera je bližje Zemlji kakih deset milijonov milj kot Mars in tudi takrat, kadar je Mars na najbližji točki.

Ako pogledamo na Venero skozi teleskop, se nam njena srebrna svetloba razbija v ogromno, debelo plast oblakov. Taka je Venera od zunaj: vedno

lin vedno je pokrita z oblaki. Težava z opazovanjem Venera je tudi ta, ker nam zmirom kaže svojo nočno stran. Venera je namreč znotraj Zemljinega orbita (pot okoli sonca) in zato je z ne moremo nikoli videti soncu nasproti. Le zdajpazda nam pokaže v teleskopu manjša ali večje kraje svojega dneva. To ji je vse.

Venera je približno tako velika kakor Zemlja. Njen premer meri 7700 milj, Zemljin pa 7918. Venerin dan je dolg 23 ur, leto je pa krajše, šteje namreč 225 dni; to pa radi tega, ker ima krajši pot okoli sonca. Venera je drugi planet od sonca, Zemlja je tretji.

Po vseh dokazih, ki so jih zbrali učenjaki, je Venera danes v tistem štadiju razvoja, v kakršnem je bila Zemlja pred sto in rimorda več milijoni let. Torej je še mladi svet — dete napram mladenki Zemlji in odrastlemu rmožaku Marsu. Rodila se je dolgo po tem, ko je Zemlja že bila dobro oblikovan planet.

Kakšno je življenje na Veneri?

Ako bi mogli naglo poleteti na

njo, lahko — s pomočjo znanstvenih dognanj — že vnaprej povemo, kaj najdemo tamkaj. Dobro, pojdemo na pot.

Najboljše je, če zapustimo Zemljo opoldne, da bomo imeli boljši pogled nanjo in na njeno spremljevalko luno iz zunanega prostora. Leteči skozi milje debelo plast Zemljinega ozračja, gremo skozi razpršene oblake in kmalu smo v pasu silnih vetrov. Objame nas strašen mraz. Prišli smo v zunanji prostor. Ozremo se na zemljo. Krasen pogled! Pred nami visi v prostoru velikanaska svetla krogla. Natančno razločimo sivkasto modrino oceanov, beli kapi ledu na tečajima in svetle pege puščav v Afriki in Aziji. Pasovi podnebnja so jasno odražajo: na sredi je tropična zelenina, zgoraj in spodaj rjava jesen in na obeh koncih bela zima. Masa bleščečih oblakov nam tupatam zapira pogled na površje.

Ko letimo dalje, pogledamo na luno. Narasla je precej in v čistih žarkih sonca se lepo odraža njeno lice. Medtem, ko je Zemlja vedno manjša in manjša, je luna večja in večja. Na Zemlji zdaj

vidimo temno in svetlo stran, noč in dan, ki se nam kaže deloma. Končno je luna ob naši strani. Natančno vidimo njene ogromne kraterje in takozvana lunina morja, ki so v resnici kolosalne puščave. Oblakov ni. Spotoma se še radovedno ozremo na ono stran lune, katere nikoli ne vidimo z našega sveta. Dočim nam luna vedno kaže le eno stran svoje oble, vzhaja sonce na vseh njenih straneh.

Kmalu nam Zemlja z luno vred izgine izpred oči. Sonce je zmirom večje na naši poti. Istočasno opazimo pred seboj svetlo kroglo, ki tudi narašča. To je Venera. Krogla je večja in večja. Še nekaj hipov in krogla se izpremeni v velikanasko plahto oblakov, ki se dvigajo kakih 80 milj visoko nad svetom, katerega mislimo obiskati. Zdaj je konec poti. Ko planemo v maso goste megle, nas pozdravi bliskanje in treskanje. Neprestni bliski nas hočejo oslepiti, vmes pa tako strahovito grmi in treska, kakor da se podira vseмирje. To je dnevni koncert na Veneri. Električne nevihte so v teku noč in dan. Hipoma se pogreznemo v vroč dež, ki lije kot iz škafa. Dež nas pere, da je strah in ko smo utonili v beli, vroči masi sopare, začutimo pod seboj tla. Prišli smo na površje Venera.

Tla pa niso trda. Ta kraj planeta je samo vroče in žilindrasto močvirje, iz katerega naglo raste in naglo poginja čudna vegetacija. Zrak je napolnjen s strupenimi plini. Nataktni moramo maske na obraz. Gremo, oziroma letimo dalje. Prostrana močvirja, morja, jezera, iz katerih puhti vroča para kakor iz kotla, v katerem se kuha voda. Dežuje neprestano. Dež, ki udarja ob vroča močvirja, se brž izpremeni v paro. Para se dviga navzgor in ko doseže hladnejšo temperaturo, se izpremeni v dež. Tako kolobarita dež in para noč in dan, leto za letom, stoletje za stoletjem. . . Nikjer ne vidimo skal, niti peščene obale. Rastline, ki jih vidimo, so prve, najprimitivnejše rastline, podobne ogromnim gobam, katere zrastejo in razpadejo v enem dnevu. Drugih znakov življenja ne vidimo, toda če natančno pogledamo skozi povečevalno steklo v vroče blato in bojice vode, opazimo na milijarde stanic — protistov, ki so najprimitivnejše, enocelične živalice.

Pustimo ta kraj, kjer vse kipi in kjer so pravkar začeli poganjati začetki življenja. Pojdimo v zmernejšo čono. Tu že ložje dihamo. V zraku je manj žvepla. Tudi rastlinje je drugačno. Otoki blata so pokriti z najprimitivnejšim mahom in praproto, a vse te rastline so rme in sive. Nič ni zelenega. Zakaj? Klorofil, to je zelena barva rastlin, oziroma listov, prihaja od sonca, tu pa sonce malokdaj posije skozi debele oblake. Tupatam opazimo kaj zelenega — znamenje, da je sonce posijalo skozi odprtino v oblakih in takoj pozelenilo vegetacijo.

Ker smo našli razliko, napredek v rastlinstvu, mora biti tudi v živalstvu. Gledamo. Nekaj zagledamo, a ne vemo, kaj je, rastlina ali žival. Velika masa, podobna žolci ali sirupu, plava po umazani vodi. Masa se zgane raztegne in zopet stisne. Žival je! Masa živi. Kmalu naletimo na cele gozdove praproti, ki poganja iz mehkih celin in otokov. Živo je zelena. Oblaki so redkejši in sonce večkrat sije. Tu najdemo nove forme življenja. Ogromni črvi, morski ježi, morske kumare in drugi slični nestvori se počasi gibljejo v plitvi vodi ob bregu. Nestvori ne plazuje, ne plavajo, marveč enostavno lezejo kakor voda, požirajo blato, gnijoče rastline in drugi druge.

Cimdalje gremo proti severu, tem različnejše so forme življenja. Pokažejo se nam velikanaski polži, morske zvezde in drugi taki specimeni, ki so si nadeli oklep iz apnenca, da se zavarujejo proti nevarnejšim živalskim požeruhom.

Prišli smo na vrh Venera, na njen tečaj — zime pa ni nikjer. Po vsej Veneri je večno poletje. Na ekvatorju je vrela vročina, v zmernih pasih malo manjša vročina, na tečajima pa je ravno prav toplo kakor v Kaliforniji na Zemlji. Na tečaju najdemo prve gorske grebene, ki so poraščeni z nizkimi rastlinami debelih rmenih, sivih in ponekod zelenih listov. Sonce se tu pogosto maha. In živalske forme? Kak napredek! V vodah in na suhem kar mrgoli velikanov, ki se plazijo po štirih, imajo kratek

rep in debelo glavo. To so prve oblike dvoživk, kakršne so pred milijoni let živele tudi na Zemlji. V globocini morja in jezer, kjer je voda na dnu že hladna, je pa vse polno pošastnih rib, morskih volkov in drugih povodnih tiranov. Vidimo tudi monstume, ki so podobni sesalcu. Imajo debelo, črno kožo, glavo kakor morski pes in škrge na vratu, ki se odpirajo in zapirajo. Ali ko se ta spak izkoba iz vode na breg, začne zijati in zdi se nam, da lovi zrak skozi gobec. Kratki udje, ki so v vodi plavute, so zdaj noge. Urno se pomiče in hlasta po nagih polžih, črvih in drugo go-laznijo, katero včas pograbi a šapo in zanesse v gobec.

Tukaj imamo prvega predstavnika toplokrvne živali, bodočega sesalca, ki zavlađa na suhem — najvišje današnje bitje na obiskanem svetu, iz katerega se enkrat v bodočnosti razvije človek ali človeku podobno bitje na Veneri!

Ene stvari pa ne opazimo nikjer, naj je še tako iščemo. Rož ni! Cvetlic in cveta sploh, brez katerega si ne moremo misliti sladkosti življenja na Zemlji, Venera še ne pozna. Cvetne rastline pridejo šele takrat, ko izginejo debeli oblaki in kadar se zjasni nebo na Veneri. Ravno tako ne vidimo metuljev in ostalih letajočih žuželk; te ne morejo živeti brez cvetlic.

Zdaj smo videli v glavnem vse. Podrobnosti nas ne zanimajo toliko. Da si nam zdrava, Venera! Le kuhaj se dalje v pari in vročih oceanih in razvijaj forme svojega življenja pod debelo odejo oblakov, ki te ščitijo zunanega mraza, dokler ne pride tvoj dan, ko te obsije sonce in zacvetiš v bujni spomladi!

Udarimo jo nazaj skozi plast oblakov, skozi večne nevihte z bliskom in gromom. Zopet nas strese mraz. Ogromno sonce, dvakrat ali trikrat večje kakor na Zemlji, nas skoraj oslepi. Na nebu, katerega ne zastira nobena atmosfera, kar mrgoli zvezd. Največja in najsvetlejša med vsemi je pa srebrnobela zvezda z majhno zvezdico tik pri sebi. To je naša Zemlja, naš dom, z luno. Tja poletimo.

Med poletom razmišljamo o Veneri in Zemlji. Enkrat pride prav gotovo čas, ko bo Venera svet, na katerem bodo živele inteligentna bitja. Takrat bo Zemlja že stara in borila se bo s

smrtjo. Vedno večji mraz bo včas moril njeno življenje. Zemljani bodo v tisti dobi nedvomno toliko napredovali, da se ne bodo pustili zatreti na svojem ledenem svetu. Prav gotovo iznajdejo sredstvo za medplanetarno potovanje in nekega dne — čez petdeset ali petdeset milijonov — odpotujejo Zemljani na Venero in se nasele na novem, čistem svetu. Dolgo prej bodo lahko občevali z Venerci in seznanili mlado človeštvo sosednjega sveta z znanostmi in iznajdbami, na katerih bo Zemlja veliko izgajala. Preselitev Zemljanov najbrž izvrši v sporazumu z Venerci, ki bodo drage volje odpustili kos svojega sveta visoko razviti in razumnejši sosed.

Med takim razmišljanjem spememo do naše krogle, potopiti se v njeni atmosferi, šinemo skozi mogočne vetrove, proderer morje oblakov in se spustimo tla. Vrnili smo se baš pravdo k noč večerji.

PRODA SE POSESTVO.

Lepo posestvo je na prodaj vasi Kartalevo, fara Mirnap. Cena je le \$2,200.00. Več se izpri lastniku: Fr. Nagel, 3 Scott St., Milwaukee, Wis.

ZENITVENA PONUDBA.

Vdovec, star 37 let, brez otrok in imam nekaj denarja in svojo hišo, se želim seznaniti s Slovenci ali Hrvatice, dekletom vdovo z enim otrokom v svrženitve, prednost imajo 25 do let stare. Pošljete naj tudi svojo sliko. Pisma je nasloviti na slovo "Zapadni Zenin," 2657 Lawndale ave., Chicago, Ill. (Adv.)

SAMO 6 DNI PREKO

iz ogromnih parnikov na oltje
FRANCE - 21. marca
PARIS - 28. marca
HAVRE - PARISKO PRISTANIŠČE

Kabine tretjega razreda s umivalniki in tekočo vodo za 2, 4 ali oseb. Francoska kuhinja in pijača.

French Line

19 STATE ST. NEW YORK
169 N. Dearborn St., Chicago, Ill.
ali lokalni agentje.

VELIKI IZLET V JUGOSLAVIJO

5 PARNIKOM v sredo 27. MAJA
"BERENGARIA" Odpluje iz New Yorka

62,700 ton
(preko Cherbourg — Francoska)
Za poljanila obrnite se na našega agenta v vašem mestu ali pišite na
CUNARD LINE 140 N. Dearborn St.
Chicago, Ill.
(Tedenška plošva v Evropo.)

Ljudje vsega sveta

pošiljajo denar ljudem v svoje delo sveta—potom sposobne in izkušene postrežbe, katero proži, po najnižjih cenah, največja Jugoslovanska banka

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AV., VOGAL 19. UL.
CHICAGO, ILLINOIS

(postala z združenjem Kaspar State Bank in American State Bank.)

KAMOR VARČNI LJUDJE REDNO ZAHAJAJO IN RAZUMNO INVESTIRAJO.

Potovanje v Evropo si oskrbite s našim posredovanjem. Zastopamo vsa parobrodna društva.

V vašem interesu je, da pozveste za naše cene.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.
(Dalje.)

"Si prinesla vse, carissima," jje hitro vprašal, "kar sem imel spravljenega pri tebi?"

"Vse! In tudi obleke, da naju zeblo ne bo!"

Puhnila sta že v voziček, se armejela, se poljubovala; svetnik pa je še izpregovoril:

"Adijo, tepec!"

Andrej Drmota je poglad konjičca, in srečni parček jo je odrinil s kongresa v Ljubljani.

Takoj drugi dan so se pletle po mestu govorice, da je izginila kardinalova kuharica in da je ž njo izginil prejkotne tudi franciskanski svetnik. Policija je nekaj zasledovala, zaslišala Tomaža Razložnika in izvoščeka Drmota. Tudi so pri kardinalu Spini našli pismo, s katerim se je hišna poslovala pri njem. Mernda je bilo v tem pismu precej jasnosti. Občinstvo sicer ni izvedelo cele resnice, a državniki so dobro vedeli, pri čem da so.

Pustni torek zjutraj je poročal knez Metternich pri cesarju. Končavši je v stiski dostavil: "Se neka neprijetna zadeva jje tu, veličanstvo!"

"Kaj še to? Dandanes, ljubbi Metternich, sem jih navajen neprijetnih afer."

"Pater Inglesi se je izgubil čez noč. S sabo je vzel denar, in kakor vse kaže, je pobral s sabo tudi hišno njega eminence, kardinala Spine."

Cesar ni ničesar odgovoril. Samo pogled njegov ni bil Bog zna kako prebrisan.

"Videli so ju na Vrhniki," je nadaljeval knez. "Zaslišali smo vozniha. Čen jima pošlje mo kurirja za pete, ju še lahko dohitimo!"

Cesar se je nasmehnil: "Kakke obraze napravila Spina?"

"Dolge, veličanstvo, kakor mi vsi!"

"Carju si stvari kar povedati ne bom upal!"

Oba sta nekaj časa molčala. Potem vpraša knez: "Kaj ukazuje, veličanstvo? Naj se li odpravijo kurirji?"

Cesarju Francu se je povesil cobraz:

"Laufen lassen, Durchlaucht., laufen lassen! Bolj ko se bo mešalo, večji bo škandal!"

ŠTIRINAJSTO POGAVJE.

Potekel je mesec februar. Kongres je imel dne 26. tega meseca zadnjo svojo sejo, a potekali in diplomati so gojili nade, da bode v pričetku marca vse pri kraju in da sse bodo tedaj na vse strani sveta zopet razpršile; množice, katere je bil kongres zvalil v belo Ljubljano.

V februarju je neapoljska afersa belila glave državljenikom. Ali revolucionarni so vidno nazadovani in vse je kazalo, da napravi general Frimont nekaj izprehod v burbonasko kraljevino, pri katerem se bode nekaj potu, a malo krvi prelilo. Valed tega je vladala dobra volja v kongresnih krogih.

Mesto samo pa je živeo ves februar v nepretrganem razkožju. Vsak dan jje bilo kaj videti ali kaj novega slišati, tako da vrl meščanski niso prišli niti iz gledanja niti iz poslušanja. Na Kapucinskem trgu se je vrstila parada za parado. Danes je odšel ta bataljon, jutri je dopel oni bataljon. Ob pa sta morala defilirati pred cesarjema, tako da se Kapucinski trg skoraj nikdar ni izpraznil.

Potem je prišlo nekaj specijalno ljubljanskega, kar je pri zavednih meščanih provzročilo, da so jim srca živeje bila in da so glave visoko nosili, ker se je izkazala domaćinu tako velika in nepopisna čast! Kaj je bilo? Profesor Anton Melzer je iznašel novo orodje, ki se je spretno dalo rabiti pri porodih. V drobni brošuri je opisal ta instrument in njega vrline. Brošuro in instrument pa je profesor Melzer devotno posvetil "njegovemu veličanstvu cesarju vseh Rusov." Valed tega mu je omenjeno veličanstvo podelilo dragocen, z briljanti bogato okrašen prstan. Ljubljanske gostilne so bile a tem preskrbljene za dober teden dni. Pri vsaki pivski mizi se je govorilo o Melzerjevem prstanu in pri Deteli za franciskanske cerkvi — v gosposki sobi — je odlikovane nekaj večerov razkazoval svoj prstan in svojo veliko prečo.

Nato je prišla patriotska lojalnost na vrsto, od katere je tedanje ljubljansko meščanstvo kar umiralo. Dne 8. februarja je bil "najvišji rojstni dan njenega veličanstva cesarice". Dvor je imel ob desetih svojo mašo pri nunah, "wo die weibliche Schuljugend in weisen Kleidern Spaller machte."

Ob istem času je maševal škof pri Svetem Miklavžu, kjer so se zbrale civilne in vojaške oblasti.

Zvečer se je v gledišču ob lepi razsvetljavi in primerni dekoraciji — während der Name Caroline in Brillantfeuer glänzten — pela cesarska pesem.

Okrog osmih je cesarska dvojica s princi svoje hiše in z mnogoštevilnim spremstvom ogledovala krasno razsvetljavo mesta. Pri tem so se posebno odlikovali škofjski dvorec, licej in mestna hiša. Dolgo vrsto voz, v katerih se je vozil dvor, so obdajali komorni furirji na konjih. Po ulicah se je gnetla navdušena množica, ki je neprestano kričala "vivat". Tudi o tej razsvetljavi se je mnogo in dolgo govorilo.

Pobožnim dušam je prinesel 11. februar posebno slavnost. Izpovednik kralja obeh Sicilij, Angelo Porto di Cuneo, je bil imenovan za škofa v Termopilah. Ob desetih zjutraj ga je posvetil v škofjski cerkvi kardinal Spina, ljubljanski in zagrebški škof pa sta pri tem asistiral. Ta cerkevna slavnost, pri kateri je bil navzočen cesarski dvor, je vzbujala občno pozornost. Ker je bil Cuneo kapucin, posebno ljubljanskemu žensvu ni hotelo v glavo, kako je mogel škof postati, in ker nihče ni vedel, kje leži Termopilska škofija, se novemu škofu ni dajala posebna veljava. Miklavž Čeljustnik pa je očito govoril, da to ni noben škof, ker kapucin sploh ne more postati škof!

Dne 12. februarja je bil rojstni dan cesarja Franca. Dvor je imel svojo mašo pri nunah in belo oblečene šolake deklice so zopet stale v špalirju po cerkvi. Ob desetih je pel ljubljanski škof Te Deum, pred cerkvijo pa je "paradiral" bataljon graničarjev in z "grada" so grmeli topovi.

Ko se je ob dvanajstih povrnil naš cesar z izprehoda — von allerhoeht Ihrer Lieblings-spazierfahrt — iz Mestnega loga, kjer mu je bil magistrat postavil malo lopo, ki še danes stoji, je prišel car, da mu je izrekel najsrčnejša vočila. Suverena sta nato obedovala "im vertraulichen Cirkel," po obedu pa je sviral pod okni deželnega dvorca godba Wimpfenovga polka.

Zvečer se je v gledišču zopet pela cesarska pesem in mesto samo je bilo zopet čarobno razsvetljeno. Po ulicah se je vozil dvor, a množice so ravno tako kričale, kakor na cesaričin rojstni dan.

Dne 22. februarja zjutraj ob desetih so naznanili trije strelj z grada, da gori v mestu. Gorelo je v hiši št. 10 na trgu, kjer so se bile saje v dimniku vnele, tako da se je črni dim — kakor piše uradni list — debelo dvigal v višine. Glede tega ognja, ki so ga takoj zadušili, je pisal lokalni list: "Ginljivo je bilo gledati pri tej priliki, kako sta naš oboževani vladar in vzvišeni kralj neapolski osebno prišla v bližino nevarnosti, da se s svojo najvišjo osebo prepičata o dobro vpeljanih gasilnih pripravah."

Tudi to izredno junaštvo omenjenih suverenov je rodilo obilo govorice okrog ljubljanskih pivskih miz. Še večjo senzacijo pa je vzbujala vest, o kateri je pisala "Laibacher Zeitung", da je v Marselju porodila zdravo hčerko šestinšestdeset let stara ženska. Take novice so v tisti dobi posebno ugrajale in javnost jih je z ravno isto slastjo poživala kakor novice s tega ali onega dvora.

Dne 25. februarja je priredilo meščanstvo v redutni dvorani ples, h kateremu so povabili "vse v mestu bivačoe visoke in ugledne tujece." Meščanstvo se je še celo tako daleč izpozabilo, da se je predzročilo najvišje suverene najpošiljeje povabiti. Najvišji suvereni pa so odklonili, "hatten die ehurfurchtvolle Einladung abgelehnt." Filistri ljubljanski so vzile prejeti klofuti prav živahno plesali, bili veseli in židani, tako da je "Laibacher Zeitung" pisala: "Mnogobrojna navzočna družba, obstoječa iz tukajšnjih dostojanstvenikov in najuglednejših rodbin mesta, se bode tega dne dolgo in z veseljem spominjala!"

Bilo je pač skromno ljubljansko meščanstvo tistih dni!

(Dalje prihodnjik.)